

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ח ד"ר קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1054

מסכת תמורה ט"ז - כ"ב ♦ סופרים ד', א' - ד', ז'

בס"ד, ג' אב תשע"ט

השבוע בגליון

- מעמד הר סיני - אחת ולתמיד
- איסור בל תוסיף
- לאחר מעמד הר סיני, הקב"ה אינו מלמד תורה
- מצוה הבאה בעבירה, מתי ומדוע

- הורדת יריעת ספר תורה מקדושתה
- האלמנה שהתגרשה...
- צוואה שכזו
- שתי קדושות אינן חלות על קרבן אחד

מעמד הר סיני - אחת ולתמיד

במספר מקומות מבואר בגמרא, כי דורשים מן הפסוק (ויקרא כז/לד) "אלה המצוות והחוקים" - "שאינן נביא רשאי לחדש", וכדברי הגמרא (מגילה יד/א), "ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה". כאשר מרדכי ואסתר הורו על ימי הפורים, היו ה"נביאים מצטערין על הדבר הזה, אמרו כתיב אלה המצוות אשר ציוה ה' את משה, אלה המצוות שנצטוונו מפי משה - כך אמר לנו משה, אין נביא אחר עתיד לחדש לכם דבר מעתה, ומרדכי ואסתר מבקשים לחדש לנו דבר. לא זזו משם... עד שהאיר הקב"ה את עיניהם", והם מצאו בתורה אסמכתאות לקביעת יום הפורים (ירושלמי מגילה פ"א).

איסור בל תוסיף: רבים עמדו על מקור איסור זה, ביניהם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, אשר בימי עלומו כתב שתי תשובות ארוכות מאד בנושא, בהן הוא דן בסברה שהועלתה על ידי תלמיד חכם, כי האיסור "שאינן נביא רשאי לחדש" הוא מגדרי איסור "בל תוסיף", שאין להוסיף מאומה על מצוות התורה. מעתה, כאשר נביא מופיע בפנינו ואומר, כי הקב"ה אמר לו להוסיף מצווה, אין מאמינים לו, לפי שאסור מן התורה להוסיף על מצוותיה, ובוודאי הקב"ה לא אמר לו מאומה.

ברם, אומר בעל ה"אגרות משה", כאשר נלמד את גמרתנו, ניווכח, כי הסבר זה אינו נכון. בגמרתנו מסופר, כי "שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו לו ליהושע שאל, אמר להם לא בשמים היא. אמרו לו לשמואל שאל, אמר להם אלה המצוות - שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה". כלום יהושע בן נון או שמואל הנביא היו מוסיפים על מצוות התורה, אם בסיס האיסור של הנביא לחדש נעוץ באיסור 'בל תוסיף', הרי הלכות אלו אינן מתחדשות כעת, אלא הן ניתנו למשה ונשתכחו והנביא חושף אותן, הוא אינו יוצר אותן.

לאחר מעמד הר סיני, הקב"ה אינו מלמד תורה: הגר"מ פיינשטיין זצ"ל מסיק בעקבות גמרתנו, כי בפסוק "אלה המצוות" נאמר לנו, כי מעמד מתן תורה לישראל בהר סיני היה הפעם האחרונה שהקב"ה לימד אותנו תורה. אלה המצוות - זאת הפעם ישראל לומדים תורה מפיו של הקב"ה ותו לא. לפיכך, גם כאשר נשתכחו הלכות והנביא מבקש ללומדן מחדש משמים, הדבר לא יתאפשר בידו, משום ששוב אין ישראל לומדים תורה משמים. לא בשמים היא (ש"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סי' י"ד, ועיי"ש שנתקשה בדברי הרמב"ן עה"ת דברים ד/ב).

דבר העורך

הגנב

משהניח את עיניו החדות על חפץ נייד, יכול היית להיות סמוך ובטוח שבעליו עומד להיפרד הימנו. יודעי דבר הטיבו להבחין בניצוץ שהבליח בעיניו לרגע קט, בשעה שהיה מתכנן את ההתרחשות שתוביל להיעלמותו המסתורית של החפץ. בעודו שותביל את שפתיו בהתרגשות היה נשען לאחור, מטה את ראשו המדובבל, וכעבור דקה או שתיים הכה באצבע צרדה, לאמר: התוכנית מושלמת.

הוא כבר לא היה צעיר. זה כששה או שבעה עשורים מאז הגיח לאוויר העולם, ומעולם לא נתפס על ידי בני העיירה, או על ידי השלטונות. ערמומיותו היתה לשם דבר, ופקחותו הנדירה היתה הסיבה היחידה שבגינה בני אדם לא התרחקו ממנו לחלוטין. היה לו קסם מיוחד, זיק שובב, חיוך נצחי ואישיות תוססת. אבל הוא היה גנב נאלח.

מטבע הדברים מיודענו לא הוזמן מעולם לאירוע ציבורי כלשהו. איש לא זכר אותו, אף אחד לא חפץ בחברתו, ושמו לא היה רשום במקום כלשהו, לא בחברת תהלים, לא בחברת משניות ואף לא בספר הקהילה. פשוט התעלמו ממנו. היכן קנה את לחמו, יש לו אב או אם, אחים ואחיות, דודים או קרובים? מעולם לא נודע. משכך, ביום חגה של העיירה, כאשר הכל המתניו בשביל העפר שבמבואות העיירה לכרכרתו של הרב החדש, שהוזמן לכהן פאר בעיירתם, לא שותף הברנש בהכנות לאירוע המרגש, ואף לא טרחו לידעו על סדרת החגיגות הצפויות בשבוע הקרוב. ילדי המקום צבאו על חלונות חדרו של סופר העיירה, שהתיישב במשנה מרץ להשלים את ספר התורה, שהוזמן על ידי גבאי בית הכנסת לפני עשור, אך עם נפילתו של הרב הקודם למשכב, הושהתה כתיבתו, כפי שדברים נוספים בעיירה לא באו על תיקונם. הנפח עמל זה שבועות להתקין עששיות מיוחדות לאורך שביל העפר שהוביל מבית

צעילוי נשמת

מרת **רבקה ריטה פריידמן** ע"ה
בת רבי אפרים פרנק ומרת חיה אידה גולדברג ז"ל נלב"ע ב' אב תשע"ד
ומרת **שפרה בר - אדון** ע"ה
ב"ר יעקב ומרת טויבע - תניה זצ"ל נלב"ע י"א אב תשס"ו

תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ר **אלעזר ישראל מי-זהב** ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע ד' באב תשל"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידיו משפחות מנחם ואוריאל מי-זהב שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה בורנשטיין** ז"ל ב"ר צבי הלוי ז"ל

נלב"ע ה' באב תשנ"ג תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

הגרי"ז מברסק זצ"ל, למד את גמרתנו באופן שונה לחלוטין, ואף מסקנות אחרות הסיק ממנה. **שתי תשובות שונות לאותה בקשה:** הנה, כאשר נפטר משה רבינו, ניגשו בני ישראל אל יהושע וביקשו ממנו כי יברר במרומים את ההלכות שנשכחו. יהושע השיב להם "לא בשמים היא". חלפו שלש מאות שנה, וצאצאיהם פנו אל שמואל הנביא ושבנו וביקשו את אותה בקשה, והוא ענה להם "אלה המצוות - שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה". כלום לא זכרו אלו את שענה יהושע לאבותיהם? ואם אכן שכחו, מדוע היה על שמואל לענות להם בדרשה אחרת, בנוסח אחר, הלמאי לא השיב להם את תשובתו של יהושע - לא בשמים היא.

שתי שאלות שונות לפנינו, הוא אומר, וממילא גם שתי תשובות בעלות תוכן שונה. יהושע בן נון התבקש לברר בשמים את אשר שמע ונשתכח ממנו. הוא ענה להם, כי לאחר מתן תורה אין אפשרות לברר מאומה מדיני התורה על פי נבואה או על ידי אורים ותומים, כי אם מתוך התורה הקדושה עצמה, על ידי לימודה ודירושה. לאחר שלש מאות שנה עלתה בקשה חדשה לפני שמואל הנביא. לברר את הישנות אי אפשר. קבל, איפוא, מחדש את ההלכות הללו, היישר מן הבורא יתברך, ונקבל עלינו מחדש עולן של מצוות אלו. ענה להם שמואל, גם בקשה זאת אי אפשרי למלא, שנאמר "אלה המצוות - שאין נביא רשאי לחדש" - מאומה לא יתווסף על מה שניתן לנו בהר סיני (עיי' בכתבי הגרי"ז, ולפי"ד מבוארים דברי הרמב"ן הנ"ל, ועיי"ש שהעיר מדבי הרמב"ם הל' יסודי התורה פ"ט הל' א', וע"ע "פני יהושע" מגילה ג/א).

דף כ/ב דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה
מצוה הבאה בעבירה, מתי ומדוע

כלל ידוע קיים לגבי מצוות התורה, כי "מצווה הבאה בעבירה" אינה נחשבת כמצווה. לפיכך, הנוטל לולב גזול למצוות ארבעת המינים, אינו יוצא ידי חובה, שהרי מצוות ארבעת המינים באה על ידי עבירת הגזל.

בגמרתנו אנו מתוודעים לכלל חדש, "אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה". הלומד את הגמרא מבקש לדעת, אם כוונתה לכלל המפורסם אלא שזאת הפעם הוא מנוסח באופן שונה, או שמא לפנינו כלל נוסף על הכלל המפורסם.

"**אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה**": הכלל "אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה" נאמר בגמרתנו לגבי יהודי אשר הפריש קרבן אשם בעבור עבירה שעבר, ולאחר מכן הוא ניסה להמיר את קרבן האשם בבהמה אחרת. בגמרתנו מבואר, כי אף על פי שהתורה מצווה "והיה הוא ותמורתו יהיה קודש", ולפיכך הגדרותיו של הקרבן הראשון חלות על התמורה, אין משתמשים בתמורה זו כקרבן אשם לכפרת עוונות, שכן, "אין אדם מתכפר בדבר עבירה", שקרבן התמורה נעשה קרבן על ידי עבירה.

אם אכן הכלל שלפנינו זהה בתוכנו לכלל הידוע, שמצווה הבאה בעבירה אינה נחשבת מצווה, הדין היה נותן, כי כל קרבן שנתקדש על ידי תמורה לא יעלה על המזבח, שכן, הקדשתו באה על ידי עבירה. והנה, רש"י (ד"ה "בעבירה") מפרש, כי לא נאמרה הלכה זו אלא בתמורת קרבן אשם הבא לכפר על עבירות, אך תמורת שלמים ותמורת עולה קרבים על המזבח, כפי שלמדנו במשניות קודמות, משום שאינם באים לכפרה.

הלמאי באמת אינם נחשבים מצווה הבאה בעבירה. האחרונים מבארים, כי מצווה הבאה בעבירה היא מצווה שמקיימה לא היה יכול לבצעה ללא העבירה. הגזל לולב, לא היה יכול ליטול לולב זה ללא גזילתו. אך הממיר קרבן, יכול היה להקדיש את התמורה באופן ישיר, ואינו דומה אלא לאדם אשר ביום שבת קודש ביצע מצוות קריעה על המת, שקיים את המצווה (ירושלמי שבת פרק י"ג הל' ג', מובא ברשב"א שבת קה/ב), משום שהיה יכול לקרוע על המת במוצאי שבת. עבירת חמורה, עונשו כבד מנשוא, אך העבירה אינה פוסלת את מצוות הקריעה (עיי' שו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר ח"א שונות סי' ג', וע"ע בספר העיקרים לגר"ש איגר זצ"ל ח"ב עמ' תט"ז).

דף כג/א ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים
הורדת יריעת ספר תורה מקדושתה

אחת השאלות החוזרות ונשנות בספרי הפוסקים היא שאלה נפוצה מאת סופרי סת"ם או גבאי קהילות אשר מגלים, כי אחת היריעות שבספר התורה שזה עתה השלימו את כתיבתו אינה כתובה בהידור, לעומת שאר יריעות ספר התורה הכתובות בהידור כנאה וכיאה למצווה חשובה זו.

השאלה המתבקשת היא, אם מותר להחליף את היריעה ולתפור במקומה יריעה חדשה, מהודרת הימנה, כדי להדרר במצוות כתיבת ספר תורה. רבי יהודה החסיד (ספר חסידים סי' תתע"ט) כותב: "אם כתב אדם ספר יפה וכתב דף שאינו כל כך יפה כמו שאר הדפין, אף על פי שאין בו טעות, אם חפץ יסיר הדף ויגנוז ויכתוב אחר יפה ואין לומר עובר משום בל תשחית, לכך נאמר זה אלי ואנוהו". קיים נידון נרחב בפוסקים, אם פסקו זה מתייחס ליריעה שכבר נתפרה בספר תורה, או גם ליריעה שנכתבה ועדיין לא נתפרה בספר התורה.

הרב לבית הכנסת, וחופה מפוארת נרקמה על ידי טובי התופרות שבנשות העיירה, כדי להוביל תחתיה את ספר התורה ואת הרב החדש לבית הכנסת. **מאות** עיניים צעירות, זקנות, מטושטשות וצלולות כבדולח, הביטו בצפייה דרוכה בענני האבק שהתמרו ממרחקים בין השדות. כרכרת הרב מגיעה, פשטה השמועה מיד בין קהל הממתנים, וילדים נמרצים טרחו לפזר את הבשורה בכל רחבי העיירה, תוך שהם מובילים אחריהם שובל נוסף של אנשים, נשים וטף שאצו-רצו להקביל את פני רבם. אותה שעה שמת בערל, לפנים גלגון העיירה, את זכוית המגדלת מעיני הדהויה, ואישר בפנים מחייכות: רואים את העגלה ממרחק. היא כבר היתה לידו.

בשיירה ובריקודים, בתוף ובמחול, הובילו בני העיירה את רבם החדש שהתהדר בפנים מאירות ובזקן שיבה עבות. הרב העניו סרב בכל תוקף לשבת בכרכרתו, גבוה מעל בני העיירה שכרכו סביבה, וחיש קל ירד מן העגלה והשתלב במעגלי החוגגים ששמחתם בקעה השמימה. ר' יוס'ל, הגבאי הוותיק של העיירה בכה בשתי עיניו. באחת, הביט על המרא דאתרא הדור הפנים, ותקווה מלאה את ליבו, ובזולתה השקיף על פני בית העלמין, שם הזדקרה המצבה הלבנה שסימנה את מקום קבורתו של הרב הקודם, אשר שימש כסנדק בבריתו שלו.

לפתע, בתוך כל ההמולה החגיגתית, הבחינה אזנו החדה של ר' יוס'ל בצליל חשוך. לא היה לו כל ספק כי שמע מכת אצבע צרדה, כזו שה"גנב" נוהג היה להשמיע. הוא כאן. הגנב. תוך מספר שניות, צד ר' יוס'ל במבטו את ה"גנב", שעון על הכרכרה שהרב ירד ממנה זה עתה, ראשו המדובלל מצודד בזחיות, ועיניו ממוקדות ברב החדש. סלסל ר' יוס'ל בשפמו, מרט שיערה או שתיים מזקן התיש שהפך לסימן ההיכר שלו, וחילק פקודות לבחורים נלהבים אדומי לחיים: שימרו עליו! על כל צעד, אל תניחו לו לעולל מאומה. מי הזמין אותו לכאן?! הוא חש היטב בשמירה שהופקדה עליו. זה היה המקצוע שלו, להבחין באחרים שמבחינים בו, בלי שהם יבחינו שהוא הבחין בהם. אדיש מתמיד צעד מיוזעו בתוך נהר האדם שהשתרע מוחן לבית הרב, כדי לברכו שיעמוד בראשם שנים טובות וארוכות. שמחתו של ר' יוס'ל הגבאי הושבתה לחלוטין. מוחו התייגע ממחשבות מייסרות, מה לו לגנב זה ולשמחה זו.

בבוא הערב הגיע תורו של מיוזעו להכנס לחדרו של הרב ולברכו. הרב, שכל יודעיו הכירו את חיבתו העצומה לתורה הקדושה, יושב היה על כסאו, אצבעו מונחת על שורות הגמרא הענקית שלפניו, בעודו משיב בנעימות לבני העיירה שבאו להקביל את פניו. ה"גנב" הושיט את ידו לרב החדש, וטבעת הבחורים-השומרים הלכה והתהדקה סביבו. הוא רכן לעבר הרב והשומרים רכנו איתו. הרב הביט בו ממושכות, ולפתע מצחו המקומט התיישר, נינוחות התפשטה על פניו. הוא מכיר אותו! חש ר' יוס'ל בפסקות. הרב מכיר את ה"גנב". לתדהמת הכל, התקרב ה"גנב" לאזנו של הרב, הביט חליפות בגמרא וברב ותוך כדי תנועות תוכחה לחש:

אמרתי לך שזה לא ינמר. אמרתי לך!

אמר ויצא.

חרושת השמועות הקיפה את העיירה חבילות חבילות. ר' יוס'ל טען בלהט כי הוא התכוון לכך שהוא יודע כי... ואולי להיפך. נשות העיירה כינסו בחפזה את צאצאיהן לתוך ביתן פנימה, לאחר ששמעות רעות טענו, כי הרב, הוא... "שותפ" של הגנב, ומי יודע איזו כנופיה עלולה ללפות את העיר בטפריה. מן הקצה השני של העיירה חלפה שמועה מפה לאוזן, כי אנשים מהימנים שמעו את שיינא אצדקת, שעברה זה מכבר את גיל המאה, ואמרת בפה מלא, שמאז ומעולם עלה בידעתה, שה"גנב" אינו אלא צדיק נסתר. בחצות הלילה, היו בני העיירה מוכנים להניח את כל כספם בצקלונם של מי שיגלה להם את הסוד הכמוס שמקשר בין רבם החדש ל"גנב" הישן.

לקראת אשמורת הבוקר הושלמה הרכבת המשלחת שתפקידה היה לברר את התעלומה אפופת המסתורין. ראש חברה קדישא, ראש חבורת תהלים, ראש חבורת משניות, והגבאי ר' יוס'ל בראשם, הרחיבו צעדיהם בצוותא לעבר ביתו של ה"גנב",

כשעיניהם החוששות של כל בני העיירה מלוות אותם בדרכם. כעבור מספר דקות נתגלתה לעיניהם בקתתו של ה"גנב" מוצפת באור. איש לא דיבר. הם ציפו לקראת הטוב ביותר והתכוננו לקראת הגרוע ביותר. מי יודע, אולי יזכו לחזות בעיניהם בשולי אדרתו של אליווה הנביא. שמא צדיק נסתר הוא ה"גנב" וקשרים טמירים לו עם רבם החדש. מי יודע. ראש החברה קדישא כמעט נקש על דלת ביתו של ה"גנב", כשר יוס'ל היסה אותו במהירות, ומי יתקע לדינו שהוא יסכים לענות על השאלה: אה? שמא יהדוף אותנו מעל מפתנו? בעוד השאלה תלויה על לשונו, נחרד ר' יוס'ל לשמע צעדיו של ה"גנב". הוא שמע אותם. במאור פנים הזמינם להכנס למעונו תוך שהפטיר חיכיתי לכם. ידעתי שלא תירדמו בלילה.

שבו שבו, פנה לעברם בחביבות. ר' יוס'ל חרק שיניים למראה קומקום עטוי ירוקת שהציץ מתחת לערימת סחבות, לפני שלושים שנה נעלם קומקום זה מביתו שלו, ונחיריו של ראש החברה קדישא התרחבו בזעם למראה מקל ההליכה של ה"גנב", ששימש פעם כמוט של אלונקת הנפטרים.

שבו שבו, אני מכיר את הרב 'שלנו' כבר שישים שנה. עיניהם של ראשי הקהל כמעט יצאו מחוריהן. היינו ילדים, הרב ואנוכי, וחלקנו אותו ספסל לימודים אצל אותו מלמד דרדקי. אומר לכם את האמת, לשנינו לא היה חשק רב ללימודים. אך ר' שמרל המלמד, ערמומי היה ופקח. "קינדערלאך", פנה אליו במתק לשונו, "רק פרשה אחת, בואו זיסעלאך, רק את העמוד הזה ותו לא. בואו, הנה, כבר גומרים ותעשו ככל העולה על רוחכם..."

גם אני פקח הייתי, הצטחק ה"גנב", ותוך זמן קצר ידעתי את המלמד ואת פיתוייו, ונוכחתי כי אין לדבר סוף. רק פרשה זו, רק פרק זה. רק חומש זה, רק מסכת זו, רק סדר זה, לא גומרים. אף פעם. חומש, משנה, גמרא, טור, שולחן ערוך, ועוד, ועוד. לא גומרים. אמרתי לרב 'שלנו', אייזיק, תקשיב לי טוב. אל תאמין לו לר' שמרל, אל תשמע לו! אבל הוא היה ילד תמים, שמע גם שמע. ישב ושינן "ויקרא" - וה' קרא, "אל משה" - אל משה, כך מבוקר עד ערב, עוד פרשה, עוד חומש...

הוא נשאר אצל המלמד, ואני, פרשתי ל"עסקי"... **מאז** ועד הנה חלפו שנים רבות, והיום, למרות שלא הזמנתם אותי, סקרנותי בערה בי לראות את פניו של הרב החדש. מה אומר לכם, חי נפשי, נחרדתי לראות עד מה צדקתי. משהבטתי בפני הרב, הכרתי אותו! זהו אייזיק. הילד שלמד איתי ולא הקשיב לקולי. כמה צדקתי, הוא לא הפסיק ללמוד עד היום...

כשהבחנת הוא לא שאני מכה באצבע צרדה, פנה ה"גנב" לר' יוס'ל שהאדים והחוויר חליפות, היה זה באותו רגע שלהכרתי חדרה הדיעה, כי הרב הוא הוא אייזיק התמים. נסגר מעגל.

הוא אשר אמרתי לרב שלנו: אמרתי לך שזה לא יגמר **מה** אתם צוחקים, פנה בתרעומת לעבר חברי המשלחת, לא צדקתי?!

דקות אחדות לאחר שחברי המשלחת סיימו את ביקורם בבית ה"גנב", הותקפה העיירה בגלי צחוק שלא נשמעו בה מעולם. כל החששות והפחדים הותרו באחת, והכל לעגו ל"גנב", שגם בערוב ימיו נותר שוטה כשהיה, בלי להבין את תכלית החיים, ואילו הרב החדש הפטיר: אילו היה זה יודע עד מה רב התענוג שבלימוד התורה, היה 'גנב' שיעור תורה.

מעשה זה סיפר לתלמידיו הגרמ"ד וויסמנדל זצ"ל, ראש ישיבת נייטרא בארצות הברית, בבקשו לאלפס לקח וללמדם בינה - סבלנות. בתחילת הדרך, כאשר יהודי מתחיל לדבר מצווה, יצרו תוקפו בכל כוחו, ומשכנעו בכל מיני אמתלאות כי אין הדבר לפי כחו. לא קל לעמוד בפיתוייו, יש צורך בגיוס כוחות נפשיים, ובהקרבה מסויימת, כדי לעמוד במשימה. אך בחלוף הזמן, היצר מרפה מעט, אינו זונח, חלילה, הוא לעולם אינו פושע בתפקידו, אך להיטותו פוחתת, מרצו זוהה, והיהודי מתגבר עליו במאמצים פחותים מאלו שהיה עליו להשקיע בהתחלה.

זהו המבחן. ההתחלה. כאשר יהודי מקבל על עצמו קבלה טובה, קביעות עיתים לתורה, או דבר מצווה אחר, הידיעה כי עם הזמן הוא יחוש כי הדבר

מספר פוסקים טוענים, כי לגבי יריעה שנתפרה לספר תורה, מלבד הנידון לגבי איסור בל תשחית, הדבר אסור משום שעל ידי כך מורידים את היריעה מדרגת קדושה של ספר תורה, לדרגת קדושה של כתבי הקודש. ואם תאמר, בשביל הידור מצווה מותר לעשות כן, הנה, תבוא סוגייתנו ותוכיח, כי אין מורידים חפץ מקדושתו עבור הידור מצווה, כלהלן.

גמרתנו עוסקת באדם שהקדיש קרבן חטאת ולאחר מכן הקרבן אבד ואיננו. נטל, איפוא, היהודי בהמה אחרת והקדישה עבור חטאו. עוד בטרם היה בידו סיפק להקריב את קרבנו השני, נמצא הקרבן הראשון חי, בריא ושלם, ראוי להקרבה על גבי המזבח. בידי, איפוא, שני קרבנות, שניהם הוקדשו כדת וכדין, והשאלה העומדת בפניו היא, את מי מהם להקריב על המזבח. הגמרא מדגישה, כי כל אשר יעשה אדם זה, ייחשב רצוי ומקובל, הן אם יקריב את הקרבן הראשון והן אם יקריב את הקרבן השני - ונרצה לו לכפר עליו, אלא שיש לברר את מי מהם עליו להעדיף.

צדדי הספק מורכבים ממספר נתונים. הקרבן השני יפה ומהודר מן הקרבן הראשון. אם הקרבן השני יוקרב, יש להמית את הקרבן הראשון. אם הקרבן הראשון יוקרב, הקרבן השני ירעה בשדה עד שיפול בו מום, יימכר ודמיו ישמשו לרכישת קרבנות למקדש. כאשר ממיתים את הקרבן הראשון, מורידים אותו מקדושתו; כאשר מוציאים את הקרבן השני לרעות בשדה עד שיקבל מום, קדושתו נותרת בו, ומתבטלת מאליה עם קבלת המום [דעת רב הונא בסוגייתנו, וכפי שביארו בעלי התוס' ד"ה "דברי"].

הגמרא מסיקה, כי דין זה נתון במחלוקת, ולהלכה נפסק (רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ד הל' ג), כי הקרבן הראשון יוקרב אף על פי שאינו מהודר. נמצאנו נלמדים, כי מאחר שאי הקרבת הקרבן הראשון תוביל להורדתו מקדושתו, אין להזדר במצווה. משכך, גם אין להחליף את יריעת ספר התורה, שעל ידי כך מורידים אותה מדרגתה ("אור שמח" הל' ספר תורה פ"י הל' ג, ועיי' שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' נ"ח).

היריעה גורמת לחוסר הידור בכל ספר התורה: האדמו"ר מצאנו זצ"ל, בעל ה"דברי יציב" (שו"ת י"ד סי' קפ"ב), טוען מאידך, כי יש לחלק בין המקרים. במקרה המדובר בסוגייתנו, ההפסד הגרם כתוצאה מאי הקרבת הקרבן המהודר הוא, שהמצווה לא קויימה בהידור. לעומת זאת, יריעת ספר תורה שאינה מהודרת התפורה בין יריעות אחרות מהודרות, גורמת לכך שכל ספר התורה נחשב כספר תורה שאינו מהודר. שיקול שכזה לא עמד לפני הגמרא במקרה של שני החטאות, ויתכן שיש בו כדי להכריע לטובת ההידור במצווה [ועיי' שחילק בין יריעה שאינה מהודרת מתחילתה, לבין יריעה שהיתה מהודרת ולאחר מכן סר הידורה].

דף כה/א דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים

האלמנה שהתגרשה...

הכלל "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין" מופיע בסוגייתנו כמו גם במקומות נוספים בש"ס. ברוב המקרים הוא מובא כתוכחה לאדם אשר ציית לבן תמותה והתעלם מדברי הרב, הקב"ה. בסוגייתנו כלל זה מקבל משמעות נוספת, שונה לחלוטין, מעניינת עד למאד.

צוואה שכזו: מעשה באדם שנתן גט כריתות לאשתו ואמר לה, כי הגירושין יחולו עם... מותו. הוא ביקש להפוך אותה לאלמנה ולגרשה גם יחד. ברי, כי הדבר לא עלה בידו, מפני שאלמנה היא אשה שבעלה נפטר, וגרושה היא אשה שהתגרשה מבעל אשר לו היתה נשואה. לפיכך, בלתי אפשרי ששתי הגדרות סותרות אלו יחולו עליה זו לצד זו. משהגענו למסקנה זו, נותר עדיין צורך לברר, מה כן תהא עלובה זו, אלמנה או גרושה? האם היא גרושה שאסורה להנשא לכהן, או שהיא אלמנה, אשר במות עליה בעלה בלא זרע, חייבת בחליצה.

ותן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך

חדש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד עכשיו *3029

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש. מההתחלה. בימים אלו מסיימים אלפי 'ותן חלקנו' מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים! ו... מתחילים את סבב לימוד הש"ס. יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדישים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע עיתים לתורה. למדיום כמה דקות וחוכים בסיופי רוחני עצום!

נעבור לגמרתנו.

שתי קדושות אינן חלות על קרבן אחד: בכור בהמה טהורה מתקדש ברגע לידתו והופך להיות קרבן, קרבן בכור. כך למדנו זה לא מכבר במסכת בכורות. גמרתנו דנה, כיצד לנהוג באדם שבהמתו התעברה, והוא הכריז כי העובר יהא קרבן עולה. שתי קדושות, קדושת קרבן בכור וקדושת קרבן עולה, אינן יכולות לחול על קרבן אחד, לפיכך, יש לדעת איזו קדושה תחול על העובר, קדושת קרבן בכור או קדושת קרבן עולה. הגמרא אומרת, כי קדושת קרבן בכור תחול, ומשנשאלה שאלה בבית המדרש מדוע הדבר כן, השיב אביי בפשטות, "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין?"

הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל (גליוני הש"ס ב"ב קסב/א) טוען, כי בתירוצו של אביי טמון כלל יסודי בענייני חלויות. כאשר הגדרה מסויימת אמורה לחול מעצמה, ואדם מנסה לדחוק אותה ולמנוע את חלותה באמצעות החלת חלות אחרת חליפתה, אזי - "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין", היינו: החלות הבאה מאליה, שלא על ידי הקדשת אדם אלא בהוראת התורה, עדיפה על פני החלות היונקת את מקור חיותה מפעולת התלמיד.

נשוב לאלמנה-גרושה.

מעמד האלמנה נוצר מעצמו, חלות זו אינה פועל יוצא של מעשה אדם, אלא משמת הבעל אשתו הופכת אלמנה. לעומת זאת מעמד הגרושה נוצר על ידי מעשה אדם, הבעל מגרש את אשתו ומקבע את מעמדה כגרושה. לפנינו, איפוא, חלות הבאה מעצמה וחלות הבאה בידי אדם - כפי שלמדנו בסוגייתנו, רב כוחה של חלות הבאה מעצמה על פני חלות הבאה בידי אדם, ואשה זו תחשב אלמנה ולא תחשב גרושה... (ועיי' "קובץ שיעורים" קידושין אות קל"ו-ז' וב"ב אות תס"ז, ועיי' "קובץ הערות" כ"ה-ד' שזן בטעם הכלל אם הוא משום שמהות הבאה מאליה אלימה יותר או משום הכלל "כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו" התקף על חלויות שבידי אדם ומונען מלחול).

כרוך בפחות טרחה, עשויה להיטיב עמו ולעודדו בתחילת דרכו. סבלנות. זוהי המידה שיש להאזר בה בתחילת הדרך. סבלנות.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף טז/א לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל

אין מציאות מלבד התורה

הגמרא מספרת, כי טרם פטירתו של משה רבינו, הוא דיבר עם תלמידיו יהושע ואמר לו "שאל ממני כל ספיקות שיש לך". ענה לו יהושע, אין לי ספיקות, "לא כך כתבת בי ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל". כלומר, מעולם לא משה ידי מידך, והכל נהיר וברור לפני.

דרש הגרי"ז מבריסק זצ"ל.

יהושע בן נון עומד לפני משה רבינו, שניהם יודעים היטב את המציאות, כי ידו של יהושע לא משה מידו של משה רבינו, ובכל זאת יהושע נזקק להסתייע בפסוק כדי להזכיר לרבו את המציאות ששניהם עדים לה.

הא למדת, כי אין כל מציאות בעולם מלבד התורה הקדושה... אפילו משה ויהושע היו זקוקים לראיה מן התורה שיהושע לא מש מתוך האהל... (עובדות והנהגות מבית בריסק, ג-קמח).

לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **שמואל אריה לייטר** ז"ל
ב"ר מרדכי שרגא ז"ל
נלב"ע ח' באב תשס"ו
תנצב"ה

לעילוי נשמת

אמנו מרת **חנה רבקה פסמנטיר** ע"ה
ב"ר אלחנן שמשון ז"ל
נלב"ע ז' אב תשע"ד
תנצב"ה

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029*

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

